

יכון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

י וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה׃ י וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשֶּׁמֶשׁ׃
י וַיִּפְקַע יַעֲקֹב מִבְּעֵרָא דְשֶׁבַע וַיֵּצֵא לְחָרָן׃ יא וַיֵּרַע בְּאַתְרָא וּבֵת תַּמָּן אַרִי עַל שְׁמֵשׂא

(10) Yaakov left Be-eir Sheva, and set out on his way to Charan. (11) He converged with the place, and stayed there overnight, because the sun had set.

RASHI

רש"י

(10) **Yaakov left** — *It was because “the daughters of Canaan were evil in the eyes of his father, Yitzchak,” that “Eisav went to Yishma-eil [and took Moch'lat, the daughter of ... Yishma-eil ... as a wife for himself].” (see Genesis 28:6-9) On account of all this, the passage dealing with Yaakov [receiving the blessing from his father and his subsequently having to flee from Eisav] is interrupted by stating (Genesis 28:6), “Eisav saw that [Yitzchak] had blessed [Yaakov]....” Thus, since Scripture finished [describing that episode of Eisav going to Yishma-eil to*

(י) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב. עַל יְדֵי שְׁבֻשְׁבִיל שְׂרָעוֹת בְּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינֵי יִצְחָק אָבִיו, הֵלֶךְ עָשׂו אֶל יִשְׁמַעֵאל, הַפְּסִיק הָעֲנָן בְּפִרְשָׁתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וּבְתִיב: וַיֵּרָא עָשׂו כִּי בָרַךְ וְגו', וּמִשְׁגָּמֵר חֹזֵר לְעֵנָן הָרֵאשׁוֹן: וַיֵּצֵא. לֹא הָיָה צְרִיף לְכַתֵּב אֶלָּא וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב חֲרָנָה, וְלָמַד הַזְּכוּר יִצְיָאָתוֹ? אֶלָּא מַגִּיד שְׂיִצְיָאָת צְדִיק מִן הַמָּקוֹם עוֹשֶׂה רָשָׁם, שְׁבוּזָמָן שֶׁהַצְּדִיק בְּעִיר הוּא הוֹדָה, הוּא זִיוָה הוּא הִדְרָה, יֵצֵא מִשָּׁם, פְּנָה הוֹדָה, פְּנָה זִיוָה פְּנָה הִדְרָה, וְכֵן וַיֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם, הָאֲמוּר בְּנַעֲמֵי וְרוֹת: וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. יֵצֵא לְלַכֵּת לְחָרָן: (יא) וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם. לֹא הַזְּכוּר הַכְּתוּב בְּאִזְוָה מָקוֹם, אֶלָּא בַּמָּקוֹם הַנִּזְכָּר בַּמָּקוֹם אַחֵר, הוּא הַר הַמּוֹרִיָּה, שְׁנַאֲמַר בּוֹ: וַיֵּרָא

to marry another wife], it now resumes the first matter [by continuing, in our verse, “Yaakov left Be-eir Sheva ...”]. **[Yaakov] left** — [Surely,] it would have only been necessary here to write, “Yaakov set out on his way to Charan” [in which case it would have been understood that he had left Be-eir Sheva! So] why did our verse mention his leaving altogether? However, [this was indeed necessary, for] it tells us that when a righteous man leaves a place, it has an effect: for when a righteous man is present in a city, he is its majesty, its aura, its glory — but when he leaves the city, its majesty has turned away, its aura has turned away, its glory has turned away. And similarly, regarding [the righteous women] Na'omi and Ruth, the verse says (Ruth 1:7), “she left the place [... her two daughters-in-law along with her, and they went on the way to the Land of Yehudah].” (Bereishit Rabbah 68:6) **וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה** — [literally, “he went to Charan,” signifying he arrived there. However, here, the meaning is:] “he set out on his way to Charan” [but only actually arrived in Charan much later, for Yaakov stayed overnight in Mount Moriah and also secluded himself at the house of Torah learning of Eiver for 14 years, before he actually arrived at Lavan's house (see Rashi on verse 9 above)]. (11) **He converged with the place** — Scripture does not actually specify which place is referred to here. However, [since it says “the place,” using the definite article,] Scripture is referring to the place that had been already specified elsewhere — this place being Mount Moriah, of

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מֵרֵאשִׁיתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּאֶתְרָא הַהוּא:

He took some of the stones from the place and set them around his head, and

RASHI

which Scripture says (Genesis 22:4), “[Avraham ...] saw the place from afar.” **ויפגע** — [This term means to “come upon” or “reach,”] as in (Joshua 16:7), “and reached (וּפְגַעַתְּ) Yericho (and Joshua 19:11), and reached (וּפְגַעַתְּ) Dabeshet.” And our Rabbis expounded (Berakhot 26b), [that this term **ויפגע** signifies prayer, as in the verse (Jeremiah 7:16), “do not pray (אַל תִּפְגַּע) to Me.” [Hence, the meaning of our verse here is: “He prayed (וּפְגַעַתְּ) to the Omnipresent (בְּמִקְוֹם).”] And we thus learn that Yaakov instituted the evening prayer [for Yaakov offered up this prayer after the sun had set (see our verse). But why then, did our verse

not simply say ויתפלל, “and he prayed,” rather than using the unusual term **ויפגע**?] Scripture deviates from the simple term ויתפלל [and uses the word **ויפגע**, which also has the meaning of two moving objects “meeting up” or “converging” with one another], in order to teach you that [indeed not only was Yaakov moving towards Mount Moriah, but to shorten his journey, God caused Mount Moriah to miraculously move towards him, for] the land sprung towards Yaakov, as is explained [in Tractate Chullin,] in the chapter [entitled] Gid Hanasheh (91b).

Because the sun had set — The verse should have said: “The sun set, and he stayed there overnight.” [However, since it says “He ... stayed there overnight,] because the sun had set,” we must understand this literally, i.e., that the sun had suddenly set on him, not at its usual time [of setting, but earlier. God did this,] in order that he stay overnight at that place [namely, Mount Moriah] (Chullin 91b). **And set them around his head** — He made them into a sort of [protective] structure surrounding his head, for he was afraid of wild animals (Bereishit Rabbah 68:11). [And actually, he placed stones around his whole body, but] the stones [which surrounded his head] began to quarrel with one another. One said, “Let this righteous man rest his head upon me!” while another said, “Let it rest upon me!” Immediately, [when] the Holy One, Blessed is He, [saw that their argument had only pure motives, He] made them all into one [unified] stone. And that is why Scripture says (verse 18 below), “And [Yaakov ...] took the stone that he had placed around his head,” [i.e., using the singular “stone,” rather than saying “stones”] (Chullin 91b). **And lay down in that place** — [Why “in that place?”] This phrase comes to exclude [i.e., as if to say, “In that place, he lay down,]

רש"י

את-הַמָּקוֹם מֵרְחוֹק: וּפְגַעַתְּ. כְּמוֹ (וְהוֹשַׁע טז): וּפְגַעַתְּ בִּירִיחוֹ, וּפְגַעַתְּ בְּדַבְשֶׁת, וְרַבּוֹתֵינוּ פָּרְשׁוּ לְשׁוֹן תְּפִלָּה כְּמוֹ: וְאֵל תִּפְגַּעַתְּ בִּי וְלִמְדֵנוּ שֶׁתִּתְקַן יַעֲקֹב תְּפִלַּת עֲרֵבִית, וְשׁוֹן הַתּוֹבָב וְלֹא כְּתוּב וַיִּתְפַּלֵּל, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁקִּפְצָה לוֹ הָאָרֶץ כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ בְּפֶרֶק גִּיד הַנֶּשֶׁה: כִּי-בָא הַשֶּׁמֶשׁ. הָיָה לוֹ לְכַתּוּב וַיִּבֵּא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּלֵּן שָׁם, כִּי-בָא הַשֶּׁמֶשׁ, מִשְׁמַע שֶׁשָּׁקְעָה לוֹ חֲמָה פְתוּאָם, שֶׁלֹּא בְּעוֹנֵתָהּ, כְּדִי שִׁילֵן שָׁם: וַיִּשֶׂם מֵרֵאשִׁיתוֹ. עֲשָׂאן בְּמִין מְרֻב סָבִיב לְרֵאשׁוֹ, שִׁירָא מִפְּנֵי חַיּוֹת רְעוּת, הַתְּחִילוּ מְרִיבוֹת זו עִם זו, זֹאת אוֹמְרָת: 'עָלִי יְנִיחַ צְדִיק אֶת רֵאשׁוֹ, וְזֹאת אוֹמְרָת: 'עָלִי יְנִיחַ, מִיַּד עֲשָׂאן הַקְּדוֹשׁ, בְּרוּךְ הוּא, אֲבָן אַחַת וְהוּא שְׁנֵאמַר: וַיִּקַּח אֶת הָאֲבָן אֲשֶׁר שָׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ: וַיִּשְׁכַּב בְּמִקְוֹם הַהוּא. לְשׁוֹן מְעוּט, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם

יב וְחָלַם וְהָא סְלָמָא נְעִיץ
בְּאַרְעָא וְרִישִׁיָּה מִטִּי עַד צִית
שְׁמִיָּא וְהָא מְלָאכְיָא דִּי סְלָקִין
וְנַחְתִּין בֵּהּ: יג וְהָא יְקָרָא דִּי
מְעַתְדַּת עֲלוּוְהִי וְאָמַר אָנָּא יי
אֱלֹהֵהּ דְאַבְרָהָם אֲבוּךָ וְאֱלֹהֵהּ
דְיִצְחָק אֲרַעָא דִּי אַתְּ שְׂרִי עֲלֵהּ
לָךְ אֲתַנְנָה וְלִבְנֵיךְ:

וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא: יב וַיַּחְלֵם וְהִנֵּה סֹלָם
מְצַב אֲרָצָה וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה
מְלָאכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בוֹ: יג וְהִנֵּה
יְדוּהָ נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יְדוּהָ אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם אֲבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֲתַנְנָה וְלִזְרַעְךָ:

lay down in that place. (12) And he had a dream: Behold! A ladder standing on the ground, with its top reaching towards heaven. And behold! Angels of God ascending and descending it. (13) And behold! The Lord was standing over him, and said: I am the Lord, God of your father Avraham and God of Yitzchak: The Land upon which you are lying I shall give, to you and to your descendants.

RASHI

but for the 14 years he had served in the house [of Torah learning of] Eiver, he never lay down to sleep at night, for he occupied himself in the study of Torah [without cessation] (Bereishit Rabbah 68:11). (12) **Ascending and descending** — [But if angels come from heaven, the verse should have written “descending and ascending.” However, the reverse order is written, because] they indeed first ascended [the ladder] and then descended. [And how so?]

Those angels that had accompanied Yaakov [in that part of his journey] in the Land [of Israel, had completed their designated mission, and thus] could not leave the Land [of Israel]. Therefore, they “ascended” [the ladder] up to heaven, and [subsequent to this,] the angels [that were designated] to accompany him outside the Land [of Israel] “descended” [thus the order in our verse “ascending and descending”] (Bereishit Rabbah 68:12). (13) **[The Lord was] standing over him** — in order to protect him (Bemidbar Rabbah 4:1). **And God of Yitzchak** — Even though we do not find anywhere in Scripture that the Holy One, Blessed is He, unifies His Name on particular righteous people while they are alive, i.e., that He should say, “God of such-and-such” [even though He does so on those who have already passed away]. As Scripture states (Job 15:15), “Indeed, He does not believe in His holy ones” [i.e., God does not trust that even holy people, while they are still alive, will not be lured by the evil inclination]. Nevertheless, here, God did unify His Name upon Yitzchak [who was still alive], because Yitzchak's eyes had become dim (see Genesis 27:1), and he was consequently confined to the house. Thus, he was considered as if dead, and the evil inclination had ceased

רש"י

שָׁכַב, אֲבָל יד שָׁנִים שֶׁשָּׁמַשׁ בְּבֵית עֵבֶר לֹא שָׁכַב בְּלֵילָה, שֶׁהָיָה עוֹסֵק בְּתוֹרָה: (יב) עֹלִים וְיֹרְדִים. עֹלִים תַּחֲלָה וְאַחַר כֵּן יֹרְדִים, מְלָאכִים שְׁלוּחָהוּ בְּאֶרֶץ אִין יוֹצְאִים חוּצָה לְאֶרֶץ, וְעָלוּ לְרַקִּיעַ וְיָרְדוּ מְלָאכֵי חוּצָה לְאֶרֶץ לְלוֹתוֹ: (יג) נֹצֵב עָלָיו. לְשִׁמְרוֹ: וְאֱלֹהֵי יִצְחָק. אֵף עַל פִּי שְׁלֹא מִצִּינוּ בַּמִּקְרָא שִׂיחַד הַקְּדוּשׁ, בְּרוּךְ הוּא, שָׁמוּ עַל הַצְּדִיקִים בְּחַיֵּיהֶם לְכַתּוֹב אֱלֹהֵי פְלוֹנִי מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: הֵן בְּקִדּוּשׁוֹ לֹא יֵאֱמִין, כִּאֵן יַחַד שָׁמוּ עַל יִצְחָק, לְפִי שֶׁבָּהוּ עֵינָיו וְכִלּוּא בְּבֵית וְהָרִי הוּא כִּמְת וְיִצֵר הָרַע פָּטַק מִמֶּנּוּ

יד ויהוּן בְּנֵיךָ סְגִיאוֹן כְּעַפְרָא
 דְּאַרְעָא וְתַתְקֵךְ לְמַעְרְבָא
 וְלְמִדְיָנָהּ וְלְצַפוֹנָא וְלְדִרוֹמָא
 וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִילְךָ כּל זְרַעֲיָת
 אַרְעָא וּבְדִיל בְּנֵיךָ: טו וְהָא
 מִימְרֵי בְּסַעְדֵךָ וְאַטְרַנְךָ בְּכָל
 אַתְר דִּי תַתְהַךְ וְאַתֵּיבְנֵךְ לְאַרְעָא

יד וְהִיָּה זֶרְעֲךָ כְּעַפְרַיִם הָאָרֶץ וּפְרִצְתָּ יָמָה
 וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרָכוּ בְךָ כָּל־
 מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה וּבְזֶרְעֲךָ: טו וְהָיָה אֲנֹכִי
 עִמָּךְ וְשִׁמְרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר־תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ

(14) And your descendants will be like the dust of the earth, and you will become strong throughout the west, the east, the north and the south. And all the families on earth will be blessed through you and through your descendants.
 (15) You see! I am with you, and I shall protect you wherever you go and I shall

RASHI

רש"י

from him. [The above is taught in Midrash Tanchuma (Toldot 7).] **[The Land] upon which [you are] lying** — [But surely Yaakov was to be given all of the Land of Israel, not just that piece of land upon which he was lying?! However, this was indeed so, for] the Holy One, Blessed is He, folded up the entire Land of Israel underneath Yaakov, in order to allude to him that for his descendants, [the Land] will be [as] easy to conquer [as a small piece of soil measuring four square cubits, which fits underneath a person] (Chullin 91b). (14) **ופרצת** — [This word means:] “And you will be strong,” as in the verse (Exodus 1:12), “the stronger it became (יפּרֵץ).” (15) **I am with you** — [God reassured Yaakov in this way.] since he was afraid of [any harm that might be caused by] Eisav and Lavan. **עד אשר אם עשיתי** — [literally, “until the time if I have done,” where the word “if” does not seem in place, for there is no doubt whether God’s promise is to be fulfilled. Here, however, the word] אם is used to mean כי, “when” [and thus, the phrase literally means: “until the time when I have done ...”]. **דברתי לך** — [literally, “I spoke to you.” Here though, the word לך is equivalent to עֲלֶיךָ.] “in your interest” or “concerning you.” [I.e., God was saying:] that which I promised to Avraham, regarding his offspring. I promised to you, not Eisav. For I did not say to Avraham, Yitzchak will be called your offspring; rather, I [only] said to him (Genesis 21:12), “through Yitzchak will offspring be called yours” and not all of Yitzchok [i.e., excluding Eisav]. Similarly, wherever the terms לי, לך, לו, or להם [literally “to me”, “to you”, “to him”, “to them”] appear in Scripture attached to the verb דבור, “speaking,” these terms are rather used to mean על, “regarding ...” [as opposed to “to ...”]. Our verse can [actually

(תנחומא): **שכב עליה**. קפל הקדוש, ברוך הוא, כל ארץ ישראל תחתיו, רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו (בר' אמות, שזה מקומו של אדם); (יד) **ופרצת**. וחזקת, כמו וכן יפּרֵץ: (טו) **אנכי עמך**. לפי שהיה ירא מעשו ומלכו; **עד אשר אם-עשיתי**. 'אם' משמש בלשון 'כי'; **דברתי לך**. לצרכך ועליך, מה שהבטחתי לאברהם על זרעו, לך הבטחתי ולא לעשו, שלא אמרתיו לו; **כי יצחק יקרא לך זרע**, אלא: **כי ביצחק**, ולא כל יצחק, וכן כל לי, ולך, ולו ולהם' הסמוכים אצל דבור משמשים לשון על, וזה

הָדָא אָרִי לֹא אֲשַׁבְּקֶנָּךְ עַד דִּי
אֶעֱבִיד יְת דְּמַלְלִית לָךְ:

אֶל-הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד
אֲשֶׁר אִם-עֲשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לָךְ:

bring you back to this soil. For I shall not forsake you, until I have fulfilled that which I spoke regarding you.

RASHI

רש"י

*be used to] prove this rule, because up till
this point in time, God had not spoken to*

יוכיח, שהרי עם יעקב לא דבר קדם לכן:

Yaakov [promising him the Land of Israel, so our verse could not mean "that which I spoke to you," but rather "regarding you"].

PROPHETS Hosea 11-12

נביאים הושע פרק יא-יב

(ז) וְעַמִּי פְּלִיגִין לְמִיתָב
לְאוֹרֵייתִי וּבְמַרְוֵעָא קִשְׂיָא
יִתְעָרְעוֹן כְּחָדָא לֹא יִהְיוֹן
בְּקוּמָא זְקוּפָה: (ח) אִיכְדִין
אֲמַסְרִינָךְ אֶפְרַיִם אֲשִׁיצִינָךְ
יִשְׂרָאֵל אִיכְדִין אֲבַדְרִינָךְ
כְּאֲדָמָא אֲשׁוּינָךְ כְּצַבּוּיִים
מִתְעָרַע מִימַר קִימִי לְקַבְּלִי

ז וְעַמִּי תְלוּאִים לְמִשׁוּבְתִי וְאֶל-עַל יִקְרְאוּהוּ יַחַד
לֹא יְרוּמִם: ח אֵיךְ אֶתְנֶנְךָ אֶפְרַיִם אֲמַגְנֶנְךָ יִשְׂרָאֵל
אֵיךְ אֶתְנֶנְךָ כְּאֲדָמָה אֲשִׁימֶנְךָ כְּצַבּוּאִים נְהַפֵּךְ עָלַי
לְבִי יַחַד נִכְמְרוּ נַחוּמִי: ט לֹא אֶעֱשֶׂה חֲרוֹן אַפַּי לֹא
אָשׁוּב לְשַׁחַת אֶפְרַיִם כִּי אֵל אֲנֹכִי וְלֹא-אִישׁ

כְּהָדָא אֲתַגְּלוּלוּ רַחֲמִי: (ט) לֹא אֶעֱבַד תְּקוּף רוּגְזִי וְלֹא יִתּוּב מִימְרֵי לְחַבְּלָא בֵּית יִשְׂרָאֵל אָרִי אֶלְהָא
אֲנָא מִימְרֵי לְעֶלְמָא קִיִּים וְלִית עוֹבְדֵי כְּעוֹבְדֵי בְּשָׂרָא דְדִירִין עַל אַרְעָא כּוּגְרִית בְּמִימְרֵי דְבִינִיכּוֹן

(7) And My people waver whether to return to Me, and to the matter concerning which they call them, together they do not uphold [it]. (8) How shall I give you, Ephraim? [How] deliver you, O Israel? How shall I make you as Admah, make you as Tzvoyim? My heart is turned within Me, together My remorse has been kindled. (9) I will not execute the kindling of My anger, I will not return to

RASHI

רש"י

(7) **And My people waver whether to return to Me** — *When the prophets teach them to return to Me, they are in doubt whether to return or not to return. And to the matter* — *And to the matter concerning which the prophets call them, together My*

(ז) וְעַמִּי תְלוּאִים לְמִשׁוּבְתִי. כְּשֶׁהַנְּבִיאִים מְלַמְּדִים
אוֹתָם לָשׁוּב אֵלַי תְלוּאִים וּמְסַפְקִים אִם לָשׁוּב אִם
לֹא: וְאֵל. הַדְּבָר אֲשֶׁר עָלָיו יִקְרְאוּהוּ הַנְּבִיאִים יַחַד
לֹא יְרוּמְמוּהוּ עַמִּי: (ח) אֲמַגְנֶנְךָ. אֲמַסְרֶנְךָ בְּיַד אוֹיְבֶיךָ:
נִכְמְרוּ. נִתְחַמְמוּ: (ט) לֹא אָשׁוּב. מִדְּבַרֵי הַטוֹב

people will not uphold it. (8) Deliver you — *Deliver you into the hands of your enemies.*

Are heated. (9) I will not return — *from my good word to destroy them. And I*

שְׂכִינְתִי קְדִישָׁא וְלֹא אֲחֵלֶף
 בְּקִירָא אַחֲרֵי עוֹד יְרוּשָׁלַם:
 (י) בְּתַר פּוֹלְחָנָא דִּי יְהוֹנָן
 מִיִּמְרֵיהּ כְּאַרְיָא דְמַכְלֵי אַרְיָ
 הוּא יְכֹלֵי וְיִתְכַנְשׁוֹן גְּלוּתָא
 מִמְעַרְבָּא: (יא) כְּעוֹפֵא דְאַתִּי
 בְּגִלְאֵי כֶּן יִיתוֹן דְּגָלוֹ לְאַרְעָא
 דְּמִצְרַיִם וְכִיּוֹנָא דִּיתְבָּא לְגוֹ
 שׁוֹבְכָא כֶּן יִתּוּבּוֹן דְּאַטְלָטְלוֹ

בְּקִרְבְּךָ קְדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר: י אַחֲרֵי יְדוּהַ יִלְכוּ
 כְּאַרְיָה יִשְׂאָג כִּי־הוּא יִשְׂאָג וְיִחַרְדּוּ בְנֵי מִיָם:
 יא יִחַרְדּוּ כְּצִפּוֹר מִמִּצְרַיִם וְכִיּוֹנָה מֵאַרְץ אֲשׁוּר
 וְהוֹשִׁיבֵתִים עַל־בֵּיתֵיהֶם נְאֻם־יְדוּהַ: א סָבְבֵנִי בְּכַחַשׁ
 אֲפָרַיִם וּבְמַרְמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה עַד רֹד עִם־
 אֵל וְעַם־קְדוֹשִׁים נְאֻמָּן:

לְאַרְעָא דְאַתּוּר וְאַתִּיבִינוֹן בְּשָׁלֵם לְבִתְיָהוֹן וּמִיִּמְרֵי יְהִי בְּסַעֲדָהוֹן אָמַר יי: (א) אֲסַגִּיאוּ קְדָמִי כְּדָבִין דְּבֵית
 אֲפָרַיִם וּבְנֵיכְלָהוֹן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וּדְבֵית יְהוּדָה הוּוּ מִתְקַפִּין בְּפוֹלְחָנָא עַד דְּגִלְא עֲמָא דְאַלְהָא מֵאַרְעָהוֹן
 וְאִינוּן דְּהוּוּ פְּלַחִין קְדָמִי בְּבֵית מְקַדְמָא מִיתְקָרוּן עֲמָא קְדִישָׁא בְּכֶן הוּוּ קְיָיִמִין:

destroy Ephraim, for I am God and not a man. In your midst is the Holy One, and I will not enter a city. (10) They shall follow the Lord, He shall roar like a lion; for He shall roar, and the children shall hasten from the west. (11) They shall hasten like a bird from Egypt and like a dove from the land of Assyria; and I will place them in their houses, says the Lord. **12** (1) Ephraim has surrounded me with lies, and the house of Israel with deceit, but Judah still rules with God, and with the Holy One he is faithful.

RASHI

רש"י

will not enter a city — *Another one.*
 (10) **He shall roar like a lion** — *when they leave the exile. Shall hasten* — *They shall be gathered.* מִיָם — [Lit., from the sea; here meaning] from the west. (1) **Has surrounded me** — *already, with lies; Ephraim and the house of Israel, [i.e.] the kings of the ten tribes. But Judah still rules with God* — *Still rules with the fear of God. And with* — *the Holy One, blessed is He, who is called "E-lohim, Kedoshim," He is faithful.*

לְשַׁחֲתָם: וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר. אַחֲרֵת: (י) כְּאַרְיָה
 יִשְׂאָג. שְׂיִצְאוּ מִן הַגְּלוּת: וְיִחַרְדּוּ. וְיִאֲסִפוּ: מִיָם.
 מִמְעַרְבָּא: (א) סָבְבֵנִי. כְּבָר בְּכַחַשׁ אֲפָרַיִם וּבֵית
 יִשְׂרָאֵל מִלְכֵי עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבֵטִים: וַיְהוּדָה עַד רֹד
 עִם־אֵל. מוֹשֵׁל בִּירְאֵת אֱלֹהִים: וְעַם. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא הַנִּקְרָא אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים הוּא נְאֻמָּן:

Writings Mishlei 6

כתובים משלי פרק ו

יז עֵינַי רְמָתָא וְלִישְׁנָא דְשִׁקְרָא
 וַיְדִי דְשִׁפְכֵן דְּמַא זְכִי: יח לְבָא
 דְחָשַׁל מַחְשְׁבַתָּא רַעְתָּא וְרַגְלֵי

יז עֵינַיִם רְמוֹת לְשׁוֹן שִׁקְר וַיְדִים שִׁפְכוֹת דְּמִשְׁנֵי:
 יח לֵב חָרַשׁ מַחְשְׁבוֹת אֲוֹן רַגְלִים מְמַהְרוֹת לְרוּץ

(17) Haughty eyes, a lying tongue, and hands that shed innocent blood;
 (18) A heart that thinks thoughts of violence; feet that hasten to run

דְּמִסְתְּרֵהֶבֶן לְמַרְהֵט לְבִישָׁתָא:
 יט סְהֵדָא דְשִׁקְרָא דְמַלְל
 כְּדָבוּתָא וּמִן דְרַמֵי תַגְרֵי בֵין
 אַחֵי: כ טוֹר בְּרֵי פּוֹקֵדְנָא
 דְאֶבּוּד וְלֹא תַטְעֵי מְנִימוּסָא
 דְאֶמְךָ: כֵּא קְטוֹרְגוֹן בְּלֶבֶךָ
 תְּדִירָא וְכַרוּךְ אֲנוּן בְּצוּרְךָ:

לְרָעָה: יט יִפְיַח כְּזָבִים עַד שִׁקְרָ וּמְשַׁלַּח מַדְּנִים בֵּין
 אַחֵים: כ נִצַּר בְּנֵי מִצְוֹת אָבִיךָ וְאֶל־תִּטֵּשׁ תּוֹרַת
 אִמְךָ: כֵּא קִשְׁרָם עַל־לֶבֶךָ תְּמִיד עֲנָדָם עַל־
 גְּרָגְרֵתְךָ: כֵּב בְּהִתְהַלֵּכְךָ | תִּנְחָה אֶתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ
 תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תִּשְׁיַחְךָ:

כב במיזלך תתדבר עמך במדמכך תתנטר עלך ותתער היא תהוי רצףך:

to evil; (19) [One who] speaks lies with false testimony and incites quarrels among brothers. (20) My son, keep the commands of your father, and do not forsake the instruction of your mother. (21) Bind them always upon your heart, tie them upon your neck. (22) When you walk, it shall lead you; when you lie down, it shall guard you; and when you awaken, it shall speak for you.

RASHI

רש"י

(19) **יִפְיַח** — *speaks*. (21) **עֲנָדָם** — *Tie them*.

(22) **When you walk** — *in your lifetime*.

תִּנְחָה אֶתְךָ — [Like] *it shall lead you*. **When you lie down** — *in the grave*.

And when you awaken — *for the*

resurrection of the dead, to stand in judgment. **It shall speak for you** — *It shall speak on your behalf*.

(יט) יִפְיַח. יְדַבֵּר: (כא) עֲנָדָם. קִשְׁרָם:

(כב) בְּהִתְהַלֵּכְךָ. בְּחַיֶיךָ: תִּנְחָה אֶתְךָ. תְּנַהִיגְךָ:

בְּשִׁכְבְּךָ. בְּקִבְרֵךָ: וְהִקִּיצוֹתָ. לְתַחִית הַמַּתִּים וְלַעֲמֵד
 בְּדִין: הִיא תִּשְׁיַחְךָ. תְּמַלִּיךָ בַעֲדֶךָ:

Mishnah Berakhot, chapter 7

משנה ברכות פרק ז

(1) If three persons have eaten together it is their duty to invite [one another to say grace together by saying משלו — let us

bless The One Whose (food) we have eaten]. One who has eaten *demai* [produce belonging to an *am ha'aretz* of which it is doubtful (*de*— this, *mai*— what is it) whether he tithed or not, may be included in the invitation since most *amei ha'aretz* do in fact tithe; therefore, this is not considered a *mitzvah* performed through a transgression, which would be prohibited] or [if he ate from the] first tithe from which *terumah* [i.e., *terumat ma'aser* (after the levite receives 1/10th of the produce remaining, subsequent to the 1/50th portion which is first given to the priest as *terumah gedolah*, he in turn gives) a 1/10th gift from that which he receives to the priest] has been removed [i.e., here the levite took the tithes and gave a portion of it to the priest as *terumat ma'aser*, but did so before the Israelite owner had an obligation to separate

בנו עובדיה מברטנורא

א שלשה שאכלו. לזמן. להודמן יחד לברך בלשון רבים, נברך שאכלנו משלו: **דמאי**. פירות עמי הארץ קרויים דמאי. כלומר, דא מאי מעושרין הן או לא. לפי שהם חשודים על המעשרות, ואסרו חכמים לאכול מפירותיהן עד שיעשר. ואם אכל ולא עשר, מברך עליו, ולא הוי מצוה הבאה בעבירה, דרוב עמי הארץ מעשרים הם: **שנטלה**

א שלשה שאכלו כאחד, תיבין לזמן. אכל דמאי, ומעשר ראשון שנטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש

hence, are considered grain] or [if he ate from produce of] second tithes or sanctified food which has not been redeemed [properly, e.g., he redeemed second tithes with coins that were not properly minted, these are considered to be a מצוה הבאה בעבירה — a *mitzvah* performed through a transgression], or [if they ate with] an attendant who has eaten less than the quantity of an olive or a gentile [who converted but did not complete the immersion procedure, these] may not be

invited [to be counted in the required invitation of three to say grace together]. (2) Women, children and slaves are not invited [to be counted in the three. However, three women or three slaves that ate together may invite each other to say grace together, but one does not combine slaves and women, e.g., two slaves and a woman]. How much [must one have eaten] to be included in the invitation? As much as an olive; Rabbi Yehudah says as much as an egg. (3) What is the formula for *zimmun*? If there are three he [the one saying grace] says נברך — **Let us bless** [שאכלנו משלו] — The One of Whose (food) we have eaten, thereby including himself in the three]. If there are three besides himself he says [i.e., he may say (see Melekheth Shlomoh)] **Bless** [The One of Whose (food) we have eaten, i.e., a request that indicates that there are three without him and, subsequently, **you** may “bless” even if he were not present]. If there are ten, he says נברך לאלהינו — **Let us bless our God** [שאכלנו משלו] — of Whose (food) we have eaten]. If there are ten besides himself, he says **Bless** [i.e., indicating that they may bless, even if he were not present]. It is the same [formula] whether there are ten or ten myriads [according to Rabbi Akiva. However, according to Rabbi Yose HaGalili] If there are one hundred [people eating together] he says נברך לה' אלהינו — **Let us bless the Lord our God** [שאכלנו משלו] — of Whose (food) we have eaten]. If there are one hundred besides himself, he says **Bless** [indicating that they may bless even without him]. If there are one thousand he says, **Let us bless the Lord our God the God of Israel**. If there are one thousand besides himself

רבנו עובדיה מברטנורא

גדולה כדכתבין לעיל: **ומעשר שני והקדש שלא נפדו**. אין צריך לומר שלא נפדו כלל, דהא מילתא דפשיטא היא, אלא שנפדו ולא נפדו כהלכתן, כגון שפדה מעשר שני בגרוטאות של כסף, או במטבע שאין עליו צורה, ורחמנא אמר (דברים יד): וצרת הכסף, בדבר שיש בו צורה. והקדש, שחללו על גבי קרקע ולא פדאו בכסף, ורחמנא אמר ונתן את הכסף: **והשמש שאכל פחות מכזית**. משנה שאינה צריכה היא. אלא איידי דהדר לרובא לצורך, הדר נמי להא: **והנכרי**. בגר שמל ולא טבל מיירי, ואשמועינן דכל כמה דלא טבל נכרי הוא, ולעולם אינו גר עד שימול ויטבול: **ב וקטנים אין מזמנין עליהם**. דוקא קטנים שאין יודעים למי מברכין. אבל קטן היודע למי מברכין, מזמנין עליו. ואיכא מרבוותא דאמרי, דלא אמרו קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו אלא בן י"ג שנה ויום אחד שלא הביא שתי שערות, והוא הנקרא קטן פורה, אבל בבציר מהכי אין מזמנין עליו ואפילו יודע למי מברכין. ובירושלמי מיייתי הלכה למעשה, דאין מזמנין על הקטן כלל עד שיגדל ויביא שתי שערות. ונשים מזמנות לעצמן, ועבדים מזמנין לעצמן, אבל נשים עם עבדים לא, משום פריצותא: **עד כזית**. וכן הלכה, ולא כרבי יהודה דאמר עד כביצה: **ג בשלשה והוא אומר ברכו**. דהא בלאו ידידה איכא זימון. וכן כולם: **אחד עשרה ואחד עשרה רבוא**. הך רישא רבי עקיבא היא

ומעשר שני והקדש שלא נפדו, והשמש שאכל פחות מכזית, והנכרי, אין מזמנין עליהם: **ב נשים ועבדים וקטנים**, אין מזמנין עליהם. עד כמה מזמנין, עד כזית. רבי יהודה אומר, עד כביצה: **ג כיצד מזמנין, בשלשה אומר, נברך**. בשלשה והוא, אומר, ברכו. **בעשרה**, אומר נברך לאלהינו. **בעשרה והוא, אומר, ברכו**. אחד עשרה ואחד עשרה רבוא. **במאה, אומר, נברך ליי אלהינו**. **במאה והוא, אומר, ברכו**. **באלף, אומר נברך ליי אלהינו אלהי ישראל**. **באלף והוא, אומר, ברכו**. **ברבוא, אומר, נברך ליי אלהינו אלהי**

he says, Bless [indicating as above]. If there are ten thousand, he says Let us bless the Lord our God, the God of Israel, the God of hosts, Who dwells among the *cherubim*, for the food which we have eaten. If there are ten thousand besides himself, he says, Bless [as above]. Corresponding to his invocation, the others respond, Blessed be the Lord our God, the God of Israel, the God of hosts, Who dwells among the *cherubim*, for the food which we have eaten. Rabbi Yose HaGalili says, The formula of invocation [depends and] corresponds to the number assembled as it states “Bless God in full assemblies, the Lord, from the fountain of Israel.” (Psalms, 68:27) Said Rabbi Akiva, But what do we

find in the Synagogue? Whether there are many [more than ten] or few [i.e., exactly ten] the reader [nevertheless] says ה' ברכו את ה' — Bless the Lord. Rabbi Yishmael says ברכו את ה' המבורך — Bless the Lord who is blessed. (4) If three persons have eaten together they may not separate [each reciting grace on his own, rather, they must use the aforementioned formula and recite grace together]. So, too, with five. Six may divide [and higher numbers] up to ten [into individual groups of three, since the formula remains the same until ten], between ten and twenty they may not divide [however twenty may divide into two groups of ten, since the formula is the same]. (5) If two groups eat in the same room: as long as some of one [group], can see some of the other [group], they combine [for the *zimmun* — invitation] but otherwise, each group makes *zimmun* for itself. A blessing [i.e., the blessing of הגפן] is not recited over the wine until water is mixed into it [the wines, during the Mishnaic period, were extremely strong and non-drinkable without diluting them with water and therefore, one drinking such liquid would recite בורא פרי העץ, since this was not considered drinkable wine

רבנו עובדיה מברטנורא

דאמר מה מצינו בבית הכנסת משהגיעו לעשרה אין חילוק בין רבים למועטים, הכא נמי אין חילוק: במאה אומר נברך לה' אלהינו. הך סיפא כולה רבי יוסי הגלילי היא, דאמר לפי רוב הקהל הן מברכין שנאמר: במקהלות ברכו אלהים. ופסק הלכה, משלשה ועד עשרה ואין עשרה בכלל, המברך אומר נברך שאכלנו משלו, וכולן עונים ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו. ועשרה או מעשרה ולמעלה, המברך אומר נברך לאלהינו שאכלנו משלו, וכולן עונים ברוך אלהינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו: רבי ישמעאל אומר ברכו את ה' המבורך. והלכה כרבי ישמעאל: ד אינן רשאים ליחלק. מכיון שחלה עליהם חובת זימון: וכן ארבעה וכן חמשה. אין השלשה מזמנין לעצמן והיחיד יחלק מהן, דאיהו נמי אקבע בחובת זימון: ששה נחלקים. כדי זמון לכאן וכדי זמון לכאן, עד עשרה. אבל עשרה אין נחלקים, דאתחייבו להו בזמון שיש בו הזכרת השם, עד שיהיו עשרים, ואז יחלקו לשתי חבורות אם ירצו: ה ואם לאו אלו מזמנין לעצמן. ובזמן ששמש אחד משמש לשתי החבורות, אע"פ שאין רואים אלו את אלו השמש מצרפן: אין מברכין על היין. בורא פרי הגפן, עד שיתן לתוכו מים. לפי שהיה יינם חזק מאד, ולא היה ראוי לשתיה

ישראל אלהי הצבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו. ברבוא והוא, אומר, ברכו. כענין שהוא מברך, כך ענין אחריו, ברוך יי אלהינו אלהי ישראל אלהי הצבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו. רבי יוסי הגלילי אומר, לפי רוב הקהל הן מברכין, שנאמר (תהלים 100) במקהלות ברכו אלהים, ה' ממקור ישראל. אומר רבי עקיבא, מה מצינו בבית הכנסת אחד מרבין ואחד מועטין אומר, ברכו את יי. רבי ישמעאל אומר, ברכו את יי המברך: ד שלשה שאכלו כאחד, אינן רשאים לחלק וכן ארבעה, וכן חמשה. ששה נחלקין, עד עשרה. ועשרה אינן נחלקין, עד שיהיו עשרים: ה שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד, בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו, הרי אלו מצטרפין לזמון ואם לאו, אלו מזמנין לעצמן, ואלו מזמנין לעצמן. אין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים,

and therefore, did not change its status of [of grapes]. These are the words of Rabbi Eliezer. The Sages however say that the blessing [of בורא פרי הגפן] may be recited [even without mixing with water].

רבנו עובדיה מברטנורא

בלא מים, הלכך אכתי לא אשתני למעליותא, ולא זו מברכתו הראשונה, ומברכין עליו בורא פרי העץ, כענבים. ואין הלכה כרבי אליעזר:

Gemara Berakhot 49b-50a

גמרא ברכות דף מ"ט ע"ב

Shmuel said [regarding grace after meals], A man should never exclude himself from the general body [even though he may say to the three, "Barkhu (You bless)," it is preferable for him to say "N'varekh (Let us bless)," thereby not excluding himself from those reciting grace]. [Objection:] We have learnt, "If there are three beside himself he says "Barkhu" [implying that it is preferable for him to say this, saying in effect, you are many, and I am not part of you]. [Answer:] Read, He may also say "Barkhu;" but all the same, to say "N'varekh" [thereby including himself among the company] is preferable.

For Rav Adda bar Ahavah said, The school of Rav say [in support of Shmuel]: We have learnt that [a company consisting of from] six to ten may divide [into groups of three or four]. Now if you say that "N'varekh is preferable, we can see a reason why they should divide, But if you say that "Barkhu" is preferable, why should they [six] divide [if they form two groups of three, neither can say "Barkhu"]? You must therefore conclude that "N'varekh" is preferable; and so we do conclude. It has similarly been taught: Whether he says "Barkhu" or "N'varekh," no fault is to be found with him for this. But those who are exacting do find fault with him for this [for excluding himself from the company]. And from the way a man says the benedictions it may be recognized whether he is a scholar or not. For example, Rabbi says, If he says "and by His goodness," he is a scholar; if he says "and from His goodness," he is an ignoramus [because he belittles the goodness of the Almighty]. Abbaye said to Rav Dimi, [objection:] But it is written, "And from your blessing let the house of your servant be blessed for ever?" (II Samuel 7:29) [Response:] In a petition it is different [the petitioner wishes to make a modest request]. [Objection:] But of a petition also it is written, "Open your mouth

אמר שמואל לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל. תנן בשלשה והוא אומר ברכו. אימא אף ברכו. ומכל מקום נברך עדיף. דאמר רב אדא בר אהבה אמרי בי רב תנינא ששה נחלקין עד עשרה. אי אמרת בשלמא נברך עדיף משום הכי נחלקין. אלא אי אמרת ברכו עדיף אמאי נחלקין אלא לאו שמע מינה נברך עדיף שמע מינה. תנינא נמי הכי בין שאמר ברכו בין שאמר נברך אין תופסין אותו על כך. והנקדינן תופסין אותו על כך ומברכותיו של אדם נכר אם תלמיד חכם הוא אם לאו. כיצד. רבי אומר ובטובו הרי זה תלמיד חכם ומטובו הרי זה בור. אמר ליה אבבי לרב דימי והכתיב (ש"ב ז) ומברכתך יברך בית עבדך לעולם. בשאלה שאני בשאלה נמי הכתיב (תהלים פ"א) הרחב פיך

wide and I will fill it?” (Psalms 81:11) [Response:] That was written with reference to words of Torah. It has been taught, Rabbi says, If one says, “And by His goodness we live,” he is a scholar; if he says, “... they live,” he is an ignoramus [because he excludes himself from their company]. The scholars of Neharbel state the opposite [learning “they live” to include all mankind], but the law is not as stated by the scholars of Neharbel. Rabbi Yochanan says, If one says, “Let us bless Him of whose bounty we have partaken,” he is a scholar; if he says, “Let us bless the one of whose bounty we have partaken,” he is an ignoramus [because this

form may be understood as referring to the host]. [Objection:] Rav Acha the son of Rava said to Rav Ashi, But do we not say [in the Pesach Haggadah], “We will bless the One who wrought for our ancestors and for us all these miracles?” [Response:] He replied, There the meaning is obvious, for who performs miracles? The Holy One, blessed be He. Rabbi Yochanan said: If one says, “Blessed is He of whose bounty we have eaten,” he is a scholar. If he says, “For the food which we have eaten” [without assigning its ownership to God], he is an ignoramus. Rav Huna the son of Rav Yehoshua said, This is the case only where there are three, since the name of heaven is not mentioned [in the *zimmun*], but if there are ten, since the name of heaven is mentioned, it is clear what is meant, as we have learnt: “Corresponding to his invocation the others respond, Blessed be the Lord our God, the God of Israel, the God of Hosts, Who dwells among the cherubim, for the food which we have eaten.”

זוהר ויצא דף ק"ג ע"ב

רבי חייא פתח ואמר דברי עונות נברו מני פשעינו אתה תכפרם האי קרא קשיא דלא סיפיה רישיה ולא רישיה סיפיה אלא דוד בעא על גרמיה ולבתר בעא על בלא (תהלים מה) דברי עונות נברו מני. אמר דוד אנה ידענא בגרמי דתבנא אבל כמה חיבין אינון בעלמא דאתנברו חוביהו עליהו ותייר מני. הואיל וכן לי ולחון פשעינו אתה תכפרם. תא חזי בשעתא דחייבין סגיאיין בעלמא אינון סלקין עד ההוא אתר דספריי דחייבייא אתפתחו כמה דאת אמר דינא יתיב וספרין פתיחו וההוא ספר (דינא עלה קנימא) (ניא לעילא) מרישיה דדוד איהו בגיני כך דברי עונות נברו מני ועל דא פשענו אתה תכפרם. יעקב כגוננא דא בגין כך לא הימין אי תימא דלא הימין בקדשא בריך הוא לא אלא דלא הימין ביה בגרמיה דילמא יחוב וההוא חובא ימנע ליה דלא יתוב בשלם ויסתלק גטירו מניה ובגין כך לא הימין בגרמיה. והיה יי לי לאלהים. אפילו רחמי כד איתוב בשלם אשוי לקבלי לדינא בגין דאנא פלח קמיה תדיר. אמר רבי אחא אמר יעקב השתא לא אצטריכנא לדינא כד איתוב לבית אבא אתכלילנא בדינא ואתקשר ביה. אמר רבי יוסי לאו הכי אלא אמר השתא אם יהיה אלהים עמדי דינא אצטריכנא לנטרא לי עד דאיתוב בשלם לבית אבא. אבל בין דאיתוב בשלם אתכלילנא רחמי בדינא ואתקשר בקשורא מהימנא לאכללא בלא בחר:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Tiferet Ha-Kodesh, 3b

מספר תפארת הקדש דף ג' ע"ב מרו"ל

Whoever becomes angry, all types of [punishments from] hell rule over him, as it states, "And remove anger from your heart, and make evil depart from your flesh." (Ecclesiastes 11:10) "Evil" refers to nothing other than hell. Whoever becomes angry, even God's Presence is of no importance to him, as it says, "The wicked, because of the height of his anger, does not seek [God]; all his thoughts are that there is no God." (Psalms 10:4) Whoever becomes angry forgets his learning and increases his stupidity [instead], as it says, "For anger rests in the bosom of fools." (Ecclesiastes 7:9) And it is written, "but a fool spreads forth folly." (Proverbs 13:16) Whoever becomes angry, it is known that his sins are more than his merits, as it says, "An angry man provokes strife and a wrathful man abounds in sin." (ibid., 29:22) Whoever becomes angry, if he is a Sage, his wisdom leaves him; if he is a prophet, his prophecy departs from him. From where do we learn this? From Moshe, as it says, "Moshe became angry at the officers of the army And Elazar the Priest said to the men of the army, 'that the Lord commanded Moshe' ." (Numbers 31:14,21) We infer that Moshe [when he became angry he] forgot the law [and therefore, Elazar had to speak to the men]. Regarding prophecy we learn from Elisha, as is written, " 'Were it not that I show favor to Yehoshafat, king of Yehudah [these words were said in anger] And now, take for me a musician ' ... [to remove the anger, so that the prophecy should return] ... and the hand of the Lord came upon him." (II Kings 3:14-15) Whoever becomes angry, even if greatness is decreed for him from Heaven, he is brought down. From where do we learn this? From Eliav, as it states, "And Eliav became angry and said, 'Why did you come down, and with whom did you leave those few sheep in the desert?' ." (I Samuel 17:28) And it is written [when Samuel came to anoint a king], "Do not look at his appearance or at his height, because I have abhorred him." (ibid., 16:7) From this it can be inferred that

כָּל הַכּוֹעֵס כָּל מֵינֵי גֵיהֶנֶם שׁוֹלְטִים עָלָיו
 שְׁנֵאמַר (קהלת יא) וְהִסֵּר כַּעַס מִלְבָּב וְהִעֲבֵר
 רָעָה מִבְּשָׂרְךָ אֵין רָעָה אֶלָּא גֵיהֶנֶם. כָּל
 הַכּוֹעֵס אֶפְּיָלוּ שְׂכִינָה אֵינָה חֲשׂוּבָה כְּנִגְדּוֹ
 שְׁנֵאמַר (תהלים י) רָשָׁע בְּגֹבַה אָפוּ בַל
 יִדְרוֹשׁ. וְגו'. כָּל הַכּוֹעֵס מְשַׁפֵּחַ תְּלִמּוּדוֹ
 וּמוֹסֵף טְפִשׁוֹת שְׁנֵאמַר (קהלת ז) כִּי כַּעַס
 בְּלֵב כְּסִילִים יִנוּחַ וּכְתִיב (משלי יג) וּכְסִיל
 יִפְרוֹשׁ אֹלֶת כָּל הַכּוֹעֵס בְּיָדוֹעַ שְׁעוֹנוֹתָיו
 מֵרְבִים מְזִכִּיּוֹתָיו שְׁנֵאמַר (שם כט) אִישׁ אֵף
 יִגְרָה מְדוֹן וּבַעַל חֵימָה רַב פָּשַׁע. כָּל
 הַכּוֹעֵס אִם חָכֵם הוּא חֲכָמְתוֹ מִסְתַּלְקֶת אִם
 נְבִיא הוּא נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלְקֶת מִנָּא לָן
 מִמּוֹשֶׁה שְׁנֵאמַר (במדבר לא) וַיִּקְצוּף מוֹשֶׁה עַל
 פְּקוּדֵי הַחֵיל וְגו' וַיֹּאמֶר אֶלְעֹזֵר הַכֹּהֵן אֶל
 אֲנָשֵׁי הַצֶּבֶא וְכו' אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מוֹשֶׁה
 מִכָּלל שְׁמֹמֶשֶׁה נְעֵלָם. נְבוּאָה מְאֻלִּישַׁע
 דְּכָתִיב (מ"ב ג) לוֹלֵי פָנֵי יְהוֹשֻׁפָט מִלֶּךְ יְהוּדָה
 אֲנִי נוֹשֵׂא וְגו' וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן וְגו' וְתִהְיֶה
 עָלָיו יָד ה'. כָּל הַכּוֹעֵס אֶפְּיָלוּ פּוֹסְקִין לוֹ
 גְּדוּלָה מִן הַשָּׁמַיִם מוֹרִידִין אוֹתוֹ מִנָּא לָן
 מִמְּאֻלִּיאָב שְׁנֵאמַר (ש"א יז) וַיַּחַר אֵף אֱלִיאָב
 וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה יִרְדָּתְךָ וְעַל מִי נִטְשָׁתָּ מְעַט
 הֲצֵאָן הִהֵנָּה בַּמִּדְבָּר וּכְתִיב (אָחֵר זָה)
 בְּאֱלִיאָב (שם טז) אֵל תִּבֹּט אֶל מְרֹאָהוּ וְאֵל
 גְּבוּהַ קוֹמָתוֹ כִּי מֵאִסְתִּיהוּ מִכָּלל דְּהוּהָ

He had previously loved him. Whoever becomes angry it is as though he lit the fire of hell. Whoever becomes angry is as one who worships idols. This is how the Zohar puts it: “ ‘Who tears apart his soul in anger.’ (Job 18:4) He tears up and uproots his soul because of his anger and sets a foreign god over him. About this [it says], ‘Refrain yourselves from man who has a soul in his anger, for what is he considered?’ (Isaiah 2:22) This person is considered like an idol. Whoever converses with him is truly like one who associates with an idol. Why? Because idolatry actually rules over him. Furthermore, he uproots the highest holiness from its place, and in its place is set idolatry, a foreign god.

Just as it is written concerning a foreign god, ‘Do not turn to the worthless idols,’ (Leviticus 19:4) in the same way, it is forbidden to gaze at his face.”

רחים עד האידנא. כל הכועס באלו הדליק אש של גיהנם. כל הכועס באלו עובד עבודה זרה. וזה לשון הזוהר טורף נפשו באפו איהו טרף ועקר נפשיה בגין רוגזיה ואשרי בגייה אל זר ועל דא (ישעיה ב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא עבודה זרה אתחשב ליה לבר נש מאן דאשתעי בהדיה כמאן דאתחבר בעבודה זרה ממש. מאי טעמא בגין דעבודה זרה ממש שריא בגייה ולא עוד אלא דעקר קדושה עלאה מאתריה ושריא באתריה עבודה זרה אל זר מה אל זר פתיב ביה (ויקרא יט) אל תפנו אל האלילים כגוונא דא אסור לאסתכולי באפיה עד כאן לשונו:

Practical Law:

Rambam, Laws of Torah Study, Chapter 1

(1) A man should always study Torah [first] and marry afterwards. For if he marries first, his mind is not free to study. But if his urge overpowers him to the point that his heart is not free, he should marry, and afterwards study Torah. (2) From which point in time is one's father obligated to teach him Torah? From the time that he begins to talk, he teaches him “The Torah which Moshe commanded us ...” (Deuteronomy 33:4) and “Hear, O Israel...” (ibid., 6:4). Afterwards, he teaches him Biblical verses a little bit at a time, until he is six or seven years old, depending on his strength. And he [then] brings him to one who teaches children. (3) If it is customary in that place for the teacher of children to accept payment, he must pay him. He is obligated to have him taught in exchange of payment until he reads all of the written Torah. In a place where they have instituted the practice of teaching the written Torah for payment,

הלכה

הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א

א לעולם ילמד אדם תורה ואחר כך ישא אשה שאם נשא אשה תחלה אין דעתו פנויה ללמוד. ואם היה יצרו מתגבר עליו עד שנמצא שאין לבו פנוי ישא ואחר כך ילמד תורה. ב מאימתי אביו חייב ללמדו תורה משיתחיל לדבר מלמדו תורה צנה לנו משה ושמע ישראל ואחר כך מלמדו מעט מעט פסוקים עד שיהיה בן שש או בן שבע הכל לפי בוריו ומוליכו אצל מלמד התינוקות: ג היה מנהג המדינה ליקח מלמד התינוקות שכר נותן לו שכרו. וחייב ללמדו בשכר עד שיקרא תורה שבכתב בלה. מקום שנהגו ללמד תורה

it is permitted to teach for payment. But it is forbidden to teach the oral Torah in exchange of payment, as it states, “Behold, I have taught you statutes and judgments, just as the Lord my God commanded me” (ibid., 4:5) Just as I learned [from God] for free, so, too, you all learned for free from me. And so, too, when you teach throughout the generations, teach for free, as you learned from me. If one does not find anyone who will teach him for free, he should study in exchange of payment, as it says, “Buy truth.” (Proverbs 23:23) Therefore one may think that he can [now] teach others for payment? The verse says, “and do not sell [it].” (ibid.) Thus you learn that it is forbidden for him to teach [others] for payment even though his teacher taught him in exchange of payment.

(4) Every man of Israel is obligated to study Torah, whether he is poor or wealthy, of sound body or afflicted, a youth or an extremely old man whose strength has ebbed. Even if he is a pauper who subsists on charity and goes around begging, and even if he has a wife and children, he is obligated to set for himself a time for Torah study in the daytime and at night, as it says, “You must ponder it day and night.” (Joshua 1:8).

VAYEITZEI FOR MONDAY

ויצא ליום שני

TORAH

תורה

כיוון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב'ין להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

טז וַיִּיקָץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן יֵשׁ
יְדוֹה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:
יז וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מִה־נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין

טז וַיִּיקָץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן יֵשׁ
יְדוֹה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:
יז וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מִה־נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין

(16) Yaakov then awoke from his sleep, and said: The Lord is indeed present in this place, and I did not know! (17) And he was afraid, and said: How [great] is the awe of this place! This must be none other than the House of God, the

RASHI

רש"י

(16) **And I did not know**— *For had I known, I would not have slept in such a holy place as this one* (Midrash Aggadah).

(טז) וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. שָׂאם יָדַעְתִּי, לֹא יִשְׁנָתִי בַּמָּקוֹם קְדוֹשׁ כְּזֶה; (יז) כִּי אִם—בֵּית אֱלֹהִים. אָמַר

(17) **[This must be] none other than the House of God** — *Rabbi Elazar says in the*